

Dosarul nr. 2ra-1146/18

Prima instanță, Jud. Chișinău, sediul Centru: N. Costin
Instanța de apel, Curtea de Apel Chișinău: A. Bostan, A. Pahopol, V. Negru

DECIZIE

03 octombrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul	Iulia Sîrcu
Judecătorii	Dumitru Visternicean, Galina Stratulat, Dumitru Mardari, Nicolae Craiu

examinând recursurile declarate de către Societatea cu Răspundere Limitată „Gherafam” și Gherastovschi Evghenii,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de către Societatea cu Răspundere Limitată „Gherafam” împotriva Întreprinderii cu Capital Străin „Prime Capital” Societate cu Răspundere Limitată, intervenienți accesorii Societatea cu Răspundere Limitată „Nobel-Grup”, Societatea cu Răspundere Limitată „Gheradita”, Gherastovschi Evghenii și Gherastovschi Iurii cu privire la declararea nulității contractului de împrumut, a acordurilor adiționale la contract, contractului de ipotecă și a contractelor de fidejusiune,

și la cererea de chemare în judecată depusă de către Întreprinderea cu Capital Străin „Prime Capital” Societate cu Răspundere Limitată împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Gherafam” cu privire la exercitarea dreptului de ipotecă,

împotriva deciziei din 12 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de către Întreprinderea cu Capital Străin „Prime Capital” Societate cu Răspundere Limitată, casată hotărârea din 30 mai 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și emisă o nouă hotărâre,

c o n s t a t ă:

La 29 iunie 2015, SRL „Gherafam” a depus cerere de chemare în judecată împotriva ÎCS „Prime Capital” SRL, intervenienți accesorii SRL „Nobel-Grup”, SRL „Gheradita”, Gherastovschi Evghenii și Gherastovschi Iurii cu privire la declararea nulității contractului de împrumut, a acordurilor adiționale la contract, contractului de ipotecă și a contractelor de fidejusiune.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, la data de 02 noiembrie 2011 a semnat cu ÎCS „Prime Capital” SRL contractul de împrumut IMM/106/11/2011, în baza căruia ultimul i-a acordat un împrumut de 500 000 dolari SUA, pe o perioadă de 84 de luni, cu o dobândă de 12,5% anual, scadent la data de 02 noiembrie 2018.

În scopul garantării executării în termen a achitării plăților ce rezultă din contractul de împrumut au fost constituite următoarele garanții: SRL „Gherafam” a semnat contractul de ipotecă nr. IPO/IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, prin care a fost constituită ipoteca asupra bunului imobil amplasat în mun. Chișinău, str. Mateevici, nr. 3, format din terenul de pământ, nr. cadastral XXXXX, cu destinația construcției, cu suprafața de 0,07 ha și construcția nr. cadastral XXXXX, construcția cu gradul de finalizare 70% cu suprafața la sol – 460,4 m.p.; SRL „Nobel-Grup” a semnat contractul de fidejusiune nr. FID/IMM/A/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, conform căruia s-a obligat cu toate activele sale să execute obligația împrumutului, ce rezultă din contractul de împrumut, în cazul neexecutării obligațiilor din contractul de împrumut; SRL „Gheradita” a semnat contractul de fidejusiune nr. FID/IMM/B/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, conform căruia s-a obligat cu toate activele sale să execute obligația împrumutului, ce rezultă din contractul de împrumut, în cazul neexecutării obligațiilor din contractul de împrumut; Gherastovschi Iurie a semnat contractul de fidejusiune nr. FID/IMM/D/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, conform căruia s-a obligat cu toate activele sale obligația împrumutului, ce rezultă din contractul de împrumut, în cazul neexecutării obligațiilor din contractul de împrumut; Gherastovschi Evghenii a semnat contractul de fidejusiune nr. FID/IMM/C/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, conform căruia s-a obligat cu toate activele sale obligația împrumutului, ce rezultă din contractul de împrumut, în cazul neexecutării obligațiilor din contractul de împrumut.

Reclamanta a menționat că la data de 04 noiembrie 2011 ÎCS „Prime Capital” SRL i-a transferat pe contul său suma de 4639999,97 lei, la data de 10 noiembrie 2011 – suma de 463600 lei, la data de 22 noiembrie 2011 – suma de 234600 lei, la data de 06 decembrie 2011 – suma de 175500 lei, la data de 13 decembrie 2011 – suma de 234000 lei și la data de 09 ianuarie 2012 – suma de 58400 lei, în total fiind transferată suma de 5806100 lei.

A susținut reclamanta că, conform datelor contabile până în prezent către ÎCS „Prime Capital” SRL a fost restituită suma de 5674535,05 lei, care include: 2605428,75 lei – achitat din contul împrumutului, 2482937,55 lei – dobânda, 87283,50 lei – comision pentru eliberarea creditului, 36269,11 lei – opțiuni, 58189 lei – comision pentru acordarea perioadei de grație, 378070,94 lei – comision de gestiune lunar, 25506,19 – penalități, 850 lei – alte plăți.

Ulterior, în urma analizei detaliate a normelor legale care reglementează împrumutul, a constatat că contractul de împrumut încheiat la data de 02 noiembrie 2011 este perfectat cu încălcarea normelor legale în vigoare și este lovit de nulitate. În acest sens reclamanta a invocat faptul că au fost încălcate prevederile art. 867 Cod civil, și anume suma împrumutului arătată în contract a fost în valută străină, aceasta urmând să fie rambursată în aceeași valută. Însă, în realitate pârâta în mod ilegal a acordat împrumutul în lei moldovenești, invocând faptul că pe teritoriul Republicii Moldova nu se permite de a efectua plăți în valută străină, pe când alin. (2) lit. a) al art. 21 din Legea privind reglementarea valutară nr. 62 din 21 martie 2008, completat prin Legea nr. 116 din 17 iunie 2010, în vigoare din 20 iulie 2010, permite efectuarea pe teritoriul țării a plăților și transferurilor în valută străină între rezidenți în cazul operațiunilor la care una din părți este persoană juridică ce exercită activitate de asigurare, leasing, microfinanțare, pentru operațiunile ce țin de activitatea lor.

La fel a indicat reclamanta că, potrivit art. 871 alin. (3) Cod civil, împrumutul urmează să fie achitat fără a se ține cont de variațiile valorii banilor. Însă, pârâta prin notificările expediate privind executarea dreptului de gaj, în prezent solicită rambursarea sumei de 323018,58 dolari SUA, care la moment echivalenta în lei moldovenești constituie o sumă mai mare decât suma împrumutului acordată, necătând la faptul că deja au fost achitate 5674535,05 lei întru rambursarea creditului.

De asemenea, reclamanta a menționat și faptul că dobânda stipulată în contractul de împrumut nu se află într-o relație rezonabilă cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei, așa cum este prevăzut în art. 869 Cod civil.

Reclamanta a solicitat declararea nulității absolute a contractului de împrumut nr. IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011 și toate acordurile adiționale la el, contractului de ipotecă nr. IPO/IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, contractului de fidejusiune nr. FID/IMM/A/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, contractului de fidejusiune nr. FID/IMM/B/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, contractului de fidejusiune nr. FID/IMM/C/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011 și contractului de fidejusiune nr. FID/IMM/D/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011 cu aducerea părților în poziția inițială și compensarea cheltuielilor de judecată.

La 21 iulie 2015, ÎCS „Prime Capital” SRL s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva SRL „Gherafam” cu privire la exercitarea dreptului de ipotecă.

În motivarea acțiunii, ÎCS „Prime Capital” SRL a indicat că între ÎCS „Prime Capital” SRL și SRL „Gherafam” a fost încheiat contractul de împrumut ipotecar nr. IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, în baza căruia ultimul a obținut de la ÎCS „Prime Capital” SRL un împrumut în sumă de 500 000 dolari SUA, termenul de rambursare fiind 02 noiembrie 2018.

A indicat că în scopul asigurării îndeplinirii în termen și în modul stabilit a tuturor obligațiilor asumate în baza contractului de împrumut, debitorul ipotecar a constituit garanție reală imobiliară, în baza contractului de ipotecă nr. IPO/IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011 fiind ipotecat terenul de pământ și construcția din mun. Chișinău, str. A. Mateevici, 3, cu nr. cadastral XXXXX și XXXXX, bunul estimat la prețul de gaj de 600 000 dolari SUA.

A menționat ÎCS „Prime Capital” SRL că în adresa SRL „Gherafam” a fost expediată notificarea nr. 156/05 cu comunicarea despre obligația transmiterii benevole a bunurilor ipotecate în posesia ÎCS „Prime Capital” SRL, în termen de 20 zile calendaristice, pentru înstrăinarea ulterioară a acestora în scopul stingerii datoriilor acumulate de SRL „Gherafam”, însă în termenul acordat datoria nu a fost achitată, iar bunurile nu au fost transmise companiei creditoare.

La 01 iunie 2015, ÎCS „Prime Capital” SRL a înregistrat în Registrul bunurilor imobile Oficiul Cadastral Teritorial Chișinău, preavizul privind exercitarea dreptului de ipotecă nr. 156/05.

ÎCS „Prime Capital” SRL a invocat că la data de 29 martie 2017 datoria SRL „Gherafam” a constituit suma de 308998,38 dolari SUA, dobânda – 143439,59 dolari SUA, comision de gestiune – 16736,86 dolari SUA, penalități – 63275,86 dolari SUA, în total suma de 532 450,69 dolari SUA.

A solicitat ÎCS „Prime Capital” SRL transmiterea în posesia sa a bunului gajat cu dreptul de vânzare ulterioară în scopul executării obligațiilor și stingerea datoriilor SRL „Gherafam”, și anume terenul de pământ și construcția din mun. Chișinău, str.

A. Mateevici, 3, cu nr. cadastral XXXXX și XXXXX, dispunerea evacuării forțate din imobilul dat tuturor bunurilor și persoanelor și obligarea SRL „Gherafam” să compenseze toate cheltuielile de judecată.

Prin încheierea din 27 noiembrie 2015 a Judecătorei Grigoriopol, cauzele civile au fost conexate într-un singur proces.

Prin hotărârea din 30 mai 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, acțiunea SRL „Gherafam” împotriva ÎCS „Prime Capital” SRL a fost admisă, fiind declarată nulitatea absolută a contractului de împrumut nr. IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011 și toate acordurile adiționale la el, contractului de ipotecă nr. IPO/IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, contractului de fidejusiune nr. FID/IMM/A/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, contractului de fidejusiune nr. FID/IMM/B/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, contractului de fidejusiune nr. FID/IMM/C/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011 și contractului de fidejusiune nr. FID/IMM/D/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011 cu aducerea părților în poziția inițială. S-a încasat de la ÎCS „Prime Capital” SRL în beneficiul SRL „Gherafam” cheltuielile suportate în legătură cu plata taxei de stat în sumă de 50 000 lei. Acțiunea ÎCS „Prime Capital” SRL împotriva SRL „Gherafam” cu privire la exercitarea dreptului de ipotecă a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 12 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul declarat de către ÎCS „Prime Capital” SRL, casată hotărârea din 30 mai 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru și emisă o hotărâre nouă prin care acțiunea inițială s-a respins ca fiind neîntemeiată și s-a admis acțiunea la cererea de chemare în judecată a ÎCS „Prime Capital” SRL împotriva SRL „Gherafam” cu privire la exercitarea dreptului de ipotecă. S-a transmis de la debitorul ipotecar SRL „Gherafam” în posesiunea creditorului ipotecar ÎCS „Prime Capital” SRL bunurile imobile gajate – terenul de pământ și construcția din mun. Chișinău, str. A. Mateevici, 3, cu nr. cadastral XXXXX și XXXXX (ipotecat în favoarea ÎCS „Prime Capital” SRL, conform contractului de ipotecă nr. IPO/IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, autentificat notarial cu nr. 7071), cu drept de vânzare ulterioară în scopul executării obligațiilor contractuale și stingerea datoriilor SRL „Gherafam” față de ÎCS „Prime Capital” SRL. S-a dispus evacuarea tuturor persoanelor și a bunurilor debitorului ipotecar SRL „Gherafam” de pe terenul de pământ și construcția din mun. Chișinău, str. A. Mateevici, 3. S-a încasat de la SRL „Gherafam” în beneficiul ÎCS „Prime Capital” SRL cheltuielile de judecată, constituite din 50 000 lei achitate cu titlu de taxă de stat pentru depunerea acțiunii, suma de 37 500 lei – taxă de stat pentru declararea apelului, și suma de 6000 lei cu titlu de cheltuieli pentru asistența juridică.

La 03 ianuarie 2018, în termenul prevăzut de art. 434 CPC, SRL „Gherafam” a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, cerând admiterea acestuia, casarea deciziei din 12 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, cu menținerea hotărârii din 30 mai 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru.

În motivarea recursului SRL „Gherafam” a indicat că instanța de apel a desconsiderat faptul că la momentul acordării creditului, legea prevedea efectuarea plăților și transferului în valută străină între rezidenți. În atare condiții, consideră recurentul că contractul de împrumut ipotecar nr. IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011 și acordurile adiționale, de fapt sunt contracte simulate, deoarece intimatul nu avea intenția de a acorda un împrumut în valută străină, iar prin anumite clauze

contractuale au indus în eroare, acordând de fapt un împrumut în lei moldovenești, astfel ascunzând contractul de împrumut acordat în lei moldovenești sub un contract de împrumut în valută străină.

Recurenta a invocat și aplicarea eronată de către instanța de apel a prevederilor art. 869 Cod civil, fiind invocată rezonabilitatea dobânzii fără careva temeieri de fapt și de drept. În acest sens, a susținut recurenta că în cazul aplicării valutei străine nu este o rată rezonabilă în comparație cu rata de refinanțare a BNM.

A mai menționat recurentul că, instanța de apel nu s-a expus sub nici o formă asupra efectelor produse de clauza cu privire la dobânda care are un dublu sens, și asupra faptului că are și conotație de caluză penală și că această penalitate se aplică și asupra sumelor a căror termen de scadență încă nu a sosit.

În același timp, recurenta a indicat și la practica internațională pe cauze similare, și anume decizia în cauza Andriciuc C186/16 a Curții de Justiție a Uniunii Europene, prin care s-a înghețat cursul valutar la data acordării creditului.

La 12 martie 2018, a declarat recurs și Gherastovschi Evghenii împotriva deciziei instanței de apel, cerând admiterea acestuia, casarea deciziei din 12 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău cu restituirea cauzei spre rejudecare în instanța de apel.

În motivarea recursului, Gherastovschi Evghenii a invocat ilegalitatea și netemeinicia deciziei din 12 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău.

Recurentul Gherastovschi Evghenii a menționat că cauza a fost examinată în instanța de apel în absența sa, dânsul nefiind citat legal, astfel i-a fost încălcat dreptul la apărare. A subliniat că la data de 11 decembrie 2017 a depus la Curtea de Apel Chișinău o cerere, prin care a solicitat amânarea ședinței de judecată din 12 decembrie 2017, pe motiv că avea nevoie de timp pentru a contracta un avocat ce urma să-i apere interesele și drepturile în cadrul procesului de examinare a cauzei, însă cererea nu a fost satisfăcută.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele dosarului atestă că copia deciziei din 12 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată în adresa părților la 29 ianuarie 2018 (f.d. 136, Vol. II), însă lipsesc date despre recepționarea acesteia de către recurentul Gherastovschi Evghenii.

Astfel, recursul declarat la data de 12 martie 2018 de către Gherastovschi Evghenii, este în termen.

La 15 mai 2018, în adresa intimaților au fost expediate copiile recursurilor declarate de către SRL „Gherafam” și Gherastovschi Evghenii, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței.

La 24 august 2018, ÎCS „Prime Capital” SRL a depus referință la recursurile declarate, în care a invocat caracterul neîntemeiat al acestora, solicitând respingerea lor ca fiind inadmisibile.

Alte referințe nu au parvenit.

Examinând recursul, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție îl consideră neîntemeiat și care urmează a fi respins, cu menținerea deciziei instanței de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărîrea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

Din suportul probatoriu prezent la materialele cauzei rezultă că, în baza contractului de împrumut nr. IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, încheiat între ÎCS „Prime Capital” SRL, în calitate de împrumutator, și SRL „Gherafam”, în calitate de împrumutat, ultima a beneficiat de un împrumut în mărime de 500 000 dolari SUA, fiind stabilită perioada de rambursare 84 de luni, până la 02 noiembrie 2018, ulterior, prin acordul adițional nr. 05 la Contractul de împrumut nr. IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, a fost modificat termenul împrumutului – 120 luni.

Prin contractul de ipotecă nr. IPO/IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, încheiat între ÎCS „Prime Capital” SRL, în calitate de creditor ipotecar, și SRL „Gherafam” în calitate de debitor ipotecar, în vederea asigurării contractului de împrumut IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, a fost grevat cu ipotecă bunul imobil compus din terenul de pământ nr. cadastral XXXXX, destinat pentru construcții, cu suprafața de 0,07 ha, și construcția nr. cadastral XXXXX, construcție nefinalizată, grad de finalizare 70%, cu suprafața la sol de 460,4 m.p., amplasat pe adresa mun. Chișinău, str. A. Mateevici, nr. 3.

Totodată, în vederea garantării creditului acordat de către ÎCS „Prime Capital” SRL, ultima a încheiat cu SC „Nobel-Grup” SRL contractul de fidejusiune nr. FID/IMM/A/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, cu SC „Gheradita” SRL - contractul de fidejusiune nr. FID/IMM/B/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, cu Gherastovschi Iurie - contractul de fidejusiune nr. FID/IMM/D/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, cu Gherastovschi Evghenii - contractul de fidejusiune nr. FID/IMM/C/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011.

Din materialele dosarului rezultă că transferul sumei împrumutului de 500 000 dolari SUA în lei moldovenești corelată la cursul dolarului SUA, de către ÎCS „Prime Capital” SRL a fost efectuat în rate, și anume: la 04 noiembrie 2011 – 4 640 000 lei, la 10 noiembrie 2011 – 463 600 lei, la 22 noiembrie 2011 – 234 600 lei, la 06 decembrie 2011 – 175 500 lei, la 13 decembrie 2011 – 234 000 lei și la 09 ianuarie 2012 – 58 400 lei, în total 5 806 100 lei.

Recurenta-reclamantă SRL „Gherafam”, solicitând declararea nulității contractului de împrumut nr. IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011 și tuturor acordurilor adiționale la contract, contractului de ipotecă nr. IPO/IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, contractului de fidejusiune nr. FID/IMM/A/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, contractului de fidejusiune nr. FID/IMM/B/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, contractului de fidejusiune nr. FID/IMM/C/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011 și contractului de fidejusiune nr. FID/IMM/D/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, a invocat drept temei de nulitate simularea contractului de împrumut, și anume indicându-se în contract că împrumutul se acordă în valută străină, pe când de fapt acesta a fost în valută națională (lei moldovenești), astfel ascunzând contractul de împrumut în lei moldovenești sub un contract de împrumut

în valută străină, iar restituirea împrumutului să fie în dolari SUA cu achitarea echivalentului la data plății efective.

Se reține că, pct. 3.2 din contractul de împrumut nr. IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011 prevede că orice calcule (împrumut, dobânzi, comisioane, alte plăți) efectuate în vederea executării contractului vor fi efectuate în dolari SUA. Eliberarea împrumutului este efectuată în lei moldovenești, valoarea împrumutului fiind raportată la rata de eliberare la ziua eliberării împrumutului. Orice plăți efectuate de către împrumutat în vederea executării obligațiilor contractuale sunt efectuate în lei moldovenești, valoarea plăților fiind raportată la rata de achitare/rambursare la ziua efectuării plății. Împrumutatul își asumă riscul total legat de modificarea cursului valutar sau variațiile acestuia.

Conform art. 3 din Legea cu privire la bani nr. 1232 din 15 decembrie 1992, moneda națională – leul, este mijlocul legal de plată pe teritoriul Republicii Moldova.

Conform art. 583 alin. (1) și (2) Cod civil, obligația pecuniară se exprimă în monedă națională. Părțile pot conveni asupra unor obligații pecuniare în valută străină în măsura în care acest lucru nu este interzis prin lege. Dacă obligația pecuniară exprimată în valută străină trebuie executată pe teritoriul țării, executarea se face în monedă națională, cu excepția cazurilor în care legea permite primirea/efectuarea pe teritoriul Republicii Moldova a plăților și a transferurilor în valută străină. Determinarea echivalentului în monedă națională al obligației pecuniare exprimate în valută străină și viceversa se efectuează cu aplicarea cursului oficial al leului moldovenesc valabil la data executării obligației, dacă legea sau contractul nu stabilește altfel.

Conform art. 584 Cod civil, dacă înainte de scadența unei obligații pecuniare s-a modificat cursul valutar al monedei de plată față de moneda obligației pecuniare, debitorul este obligat să efectueze plata conform cursului oficial al leului moldovenesc valabil la data executării obligației, dacă legea sau contractul nu stabilește altfel. În cazul unei reforme monetare, se va aplica cursul valutar existent la data reformei monetare. Partea care este în întârziere suportă riscul modificării cursului valutar al monedei de plată.

Conform art. 21 alin. (1) din Legea privind reglementarea valutară nr. 62 din 21 martie 2008, pe teritoriul Republicii Moldova plățile și transferurile între rezidenți se efectuează în monedă națională. Cazurile în care plățile și transferurile între rezidenți pe teritoriul Republicii Moldova pot fi efectuate și în valută străină sînt prevăzute la alin.(2).

Conform art. 21 alin. (2) lit. a¹) din aceeași lege, se admite efectuarea pe teritoriul Republicii Moldova a plăților și transferurilor în valută străină între rezidenți în cazul:

a¹) operațiunilor la care una dintre părți este persoană juridică ce exercită activitate de asigurare, leasing, microfinanțare – pentru operațiunile ce țin nemijlocit de serviciile acordate în cadrul activității ei de asigurare, leasing, microfinanțare, cu excepția operațiunilor de acordare a împrumuturilor în valută străină.

Iar, art. 22 alin. (1) din aceeași lege, prevede că acordarea pe teritoriul Republicii Moldova a împrumuturilor/creditelor în valută străină de către rezidenți în favoarea altor rezidenți se permite băncilor licențiate și persoanelor fizice rezidente, conform prevederilor prezentului articol, precum și Ministerului Finanțelor, conform

prevederilor Legii nr. 419 din 22 decembrie 2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat.

Deci, normele legale susmenționate interzic companiilor de microfinanțare să acorde împrumuturi/credite în valută străină altor rezidenți. Cercul persoanelor cu acest drept se rezumă doar la băncile licențiate și persoanele fizice rezidente. Aceeași opinie este exprimată și în scrisoarea BNM nr. 10-01509/344 din 08 noiembrie 2011 – companiile de microfinanțare nu au dreptul de a acorda credite/împrumuturi în valută străină, însă, persoanele care vor beneficia de la organizațiile de microfinanțare de împrumuturi în moneda națională, în temeiul art. 21 alin. (1) din Legea privind reglementarea valutară au dreptul de a achita aceste împrumuturi în valută străină.

În atare circumstanțe, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră eronat argumentul SRL „Gherafam”, susținut de prima instanță, despre nerespectarea obligațiilor contractuale de către ÎCS „Prime Capital” SRL prin acordarea împrumutului în lei moldovenești, și nu în dolari SUA. Or, după cum rezultă din normele suscitade obligația pecuniară exprimată în valută străină executată pe teritoriul țării se face în monedă națională. Prin urmare nu poate fi reținută pretinsa necorespondere a clauzelor contractului de împrumut prevederilor art. 867 alin. (1) Cod civil.

La fel, sunt neîntemeiate argumentele recurentei-reclamante SRL „Gherafam”, susținute de prima instanță referitor la încălcarea prevederilor art. 871 alin. (3) Cod civil, în condițiile în care această normă a fost respectată la încheierea contractului de împrumut nr. IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, împrumutatul primind suma împrumutului în lei moldovenești, raportată la valuta străină (dolari SUA), s-a obligat să întoarcă împrumutul cu plățile aferente în același mod, în lei moldovenești raportate la cursul dolarului la ziua efectuării plăților.

În acest context, instanța de recurs reține că, în cauza Ruxandra Paula Andriciuc și alți 68 de persoane împotriva Băncii Românești SA (C186/16), la care recurenta-reclamantă SRL „Gherafam” face referire în recurs, într-adevăr Curtea de Justiție a Uniunii Europene în hotărârea sa din 20 septembrie 2017, cu referire la Directiva 93/13/CEE din 05 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, a constatat că clauza contractuală privind restituirea creditului în franci elvețieni nu poate fi considerată ca fiind abuzivă, în măsura în care este exprimată în mod clar și inteligibil, adică să fie înțeleasă de consumator atât pe plan formal și gramatical, cât și în ceea ce privește efectele concrete ale acesteia, în sensul că un consumator mediu, normal informat și suficient de atent și de avizat să poată nu numai să cunoască posibilitatea aprecierii sau a deprecierei monedei străine în care a fost contractat împrumutul, ci să evalueze consecințele economice, potențial semnificative, ale unei astfel de clauze asupra obligațiilor sale financiare.

De asemenea, trebuie de ținut seama de cunoștințele profesionistului, în speță ale băncii, în ceea ce privește posibilele variații ale cursurilor de schimb valutar și riscurile inerente contractării unui împrumut în valută străină.

Astfel, Curtea de Justiție a Uniunii Europene, sarcina căreia constă în asigurarea interpretării uniforme a legislației europene, a statuat că protecția recunoscută consumatorilor prin Directiva 93/13 privind clauzele abuzive în contractele cu consumatorii pornește de la premisa potrivit căreia consumatorul se află din punct de vedere al echilibrului contractual și al forței de a negocia într-o

poziție mai dezavantajoasă față de comerciant (profesionist) și deține un nivel mai scăzut de cunoștințe față de acesta, ceea ce duce la acceptarea unor clauze prestabilite de comerciant, fără posibilitatea de a influența conținutul acestora.

Prin umrare, instanța națională în cadrul atribuțiilor ce îi revin, trebuie să verifice dacă o clauză din contractul care face obiectul litigiului, cu care este sesizată, intră în domeniul de aplicare a acestei Directive.

Conform art. 3 din Legea nr. 256 din 09 decembrie 2011 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, noțiunea de consumator semnifică orice persoană fizică ce intenționează să comande sau să procure ori care comandă, procură sau folosește produse, servicii pentru necesități nelegate de activitatea sa de întreprinzător sau de activitatea sa profesională.

Din materialele dosarului rezultă că contractul de împrumut în care au fost înserate pretinse clauze abuzive, a fost încheiat între ÎCS „Prime Capital” SRL (instituție de microfinanțare) și SRL „Gherafam”, care, conform extrasului din Registrul de stat al persoanelor juridice (f.d. 121, Vol. I), activează din anul 2001 în sfera comerțului cu amănuntul și ridicata, închirierea autoturismelor, alte activități și servicii.

Deci, contractul în litigiu a fost încheiat între doi „comercianți”, fără participarea unui „consumator” și drept consecință nu intră în sfera de aplicare a Directivei 93/13/CEE din 05 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii și prevederile Legii nr. 256 din 09 decembrie 2011 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii.

Or, recurenta-reclamantă SRL „Gherafam”, fiind persoană juridică, a avut posibilitatea reală să ia cunoștință, la data semnării contractului de împrumut, de amploarea și de riscul la care se expune, care sunt factorii ce le va influența împrumutul, ce costuri, comisioane ar putea să-i fie puse în sarcină, după semnarea/acceptarea contractului, încât să poată refuza încheierea unei astfel de tranzacții. De altfel, SRL „Gherafam” are reprezentarea clară a ceea ce înseamnă contractarea unui împrumut, ea știind și acceptând ce sumă de bani primește cu titlu de împrumut, la fel, că trebuie să restituie atât suma împrumutată, cât și suma ce reprezintă prețul folosinței banilor împrumutați (dobânda, comisioane și alte plăți aferente beneficiarii împrumutului).

Conform art. 867 alin. (1) Cod civil, prin contractul de împrumut o parte (împrumutător) se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (împrumutatul) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate și cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost date.

Conform art. 869 alin. (1) Cod civil, în baza contractului de împrumut, părțile pot prevedea și plata unei dobânzi, care trebuie să se afle într-o relație rezonabilă cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei.

Potrivit pct. 3.7 din contractul de împrumut nr. IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, dobânda pentru împrumutul acordat constituie 12,5% anuale, aplicată la soldul împrumutului raportat la numărul efectiv de zile de utilizare a împrumutului, reieșind din perioada unui an convențional de 360 de zile.

Această dobândă este unica care se aplică pe toată perioada contractului de împrumut, având la bază ipoteza că împrumutatul respectă toate clauzele contractuale

și nu admite restanțe. Restul ratelor de dobândă prevăzute în pct. 3.7 al contractului de împrumut, sunt aplicabile doar la survenirea anumitor situații strict prestabilite în contract. Mai mult ca atât, la survenirea premiselor pentru aplicarea dobânzii într-o anumită mărime, aplicarea dobânzii precedente încetează și toate calculele deja se efectuează cu mărimea dobânzii noi. Aceste dobânzi nu se aplică concomitent, ci separat, consecutiv și doar în anumite condiții. Împrumutatul nu este afectat de aceste dobânzi atâta timp cât achită la timp plățile împrumutului.

Conform art. 872 alin. (1) Cod civil, în cazul în care împrumutatul nu restituie în termen împrumutul, împrumutătorul poate cere pentru întreaga sumă datorată o dobândă în mărimea prevăzută la art.619 dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Această prevedere a legii este aplicată și în cazul când în contractul de împrumut deja este prevăzută plata dobânzii pentru folosirea împrumutului în temeiul alin. (1) art. 869 Cod civil. Suma totală spre restituire, în așa situație constă din: suma împrumutului, dobânzi pentru utilizarea împrumutului, dobânzi pentru nerestituirea împrumutului în termen. Respectiv, legea permite încasarea unor astfel de dobânzi, concluziile instanței de fond fiind eronate în sensul că prevederile acestei norme juridice au fost încălcate.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că instanța de apel corect a ajuns la concluzia că dobânda prevăzută în pct. 3.7 din contractul de împrumut, încheiat cu SRL „Gherafam”, chiar și în mărimea ei maximală de 16,75 % este într-o relație rezonabilă cu rata de baza a BNM. Or, se consideră rezonabilă rata dobânzii calculată conform sumei următoarelor componente: 1) costul creditorului atragerii mijloacelor financiare; 2) profitul creditorului de aproximativ jumătate din costul indicat la componenta nr. 1); 3) cheltuielile suportate de creditor și costurile aferente menținerii rezervei instituționale, de aproximativ 4-5%.

În ceea ce privește plățile încasate de ÎCS „Prime Capital” pentru serviciile prestate (comisioane), instanța de recurs evidențiază că pe lângă împrumutul nemijlocit, prestatorul încasează și alte plăți, și anume cheltuielile suportate de creditor și comisioanele, care au un titlu autonom, fiind încasate separat de celelalte plăți ale împrumutului. Cu atât mai mult că acestea sunt consemnate în contract, iar recurenta-reclamantă SRL „Gherafam”, la momentul încheierii tranzacției, nu a avut anumite obiecții față de respectivele comisioane. În același timp, conform declarației din 02 noiembrie 2011, semnate de administratorul SRL „Gherafam” personal, acesta a declarat că a luat cunoștință de conținutul contractului de împrumut înainte de a-l semna, că a fost informat despre mărimea comisioanelor pe care le va plăti în cadrul executării contractului și că nu există careva prevederi contractuale care nu au fost înțelese de el.

Astfel, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră întemeiată și legală decizia Curții de Apel Chișinău privind respingerea acțiunii inițiale, în același timp constatând temeinicia acțiunii reconvenționale.

De altfel, conform art. 30 alin. (1) și (2) din Legea cu privire la ipotecă nr. 142 din 26 iunie 2008, creditorul ipotecar poate să execute dreptul de ipotecă în cazul în care debitorul nu a îndeplinit sau a îndeplinit în mod necorespunzător obligația

garantată sau oricare parte a acesteia, precum și în alte cazuri prevăzute de contractul de ipotecă. Dreptul de ipotecă poate fi executat prin următoarele metode:

- a) vânzarea bunului imobil ipotecat unei terțe persoane de către creditorul ipotecar sau de către orice altă persoană împuternicită de creditorul ipotecar;
- b) vânzarea bunului imobil ipotecat sub controlul instanței de judecată;
- c) achiziționarea bunului ipotecat de către creditorul ipotecar;
- d) luarea în posesie a bunului imobil ipotecat de către creditorul ipotecar în vederea administrării.

Conform art. 31 alin. (1), (2) și (6) din aceeași lege, în vederea inițierii executării dreptului de ipotecă, creditorul ipotecar este obligat:

- a) să expedieze debitorului ipotecar și, dacă este cazul, debitorului o notificare privind intenția sa de a executa dreptul de ipotecă în baza contractului de ipotecă;
- b) să înregistreze în Registrul bunurilor imobile preavizul privind executarea dreptului de ipotecă.

Notificarea trebuie să fie expediată la domiciliul sau la sediul debitorului ipotecar și, dacă este cazul, al debitorului sau la altă adresă, arătată în acest scop în contractul de ipotecă, prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire. Notificarea poate fi expediată și prin alte mijloace de comunicare, stabilite în contractul de ipotecă, care să permită confirmarea expedierii și recepționării notificării.

Dacă pînă la expirarea termenului menționat sau a termenului mai mare, stabilit în notificare sau preaviz, debitorul nu a întreprins măsurile specificate în notificare și preaviz, creditorul ipotecar are dreptul să continue procedura de executare a dreptului de ipotecă.

Conform art. 33 alin. (1) din Legea cu privire la ipotecă, executarea silită a dreptului de ipotecă de către creditorul ipotecar se face în temeiul unei ordonanțe judecătorești, pronunțată în acest sens în cadrul procedurii în ordonanță (procedura simplificată), sau, dacă este cazul, în temeiul unei hotărîri a instanței de judecată, cu respectarea prevederilor Codului de procedură civilă, sau în temeiul contractului de ipotecă investit cu formulă executorie prevăzut la art.33¹.

Astfel, potrivit raportului privind plățile efectuate la împrumut în perioada 01 ianuarie 2011 – 15 iulie 2015, precum și informației privind datoria la împrumut, la data de 16 iulie 2015 SRL „Gherafam” a acumulat o datorie totală de 333 387 dolari SUA (6 317 016,88 lei), dintre care 275 492,90 dolari SUA – suma împrumutului, 33 504,48 dolari SUA – suma restantă, 20 348,72 dolari SUA – dobânzi, 2 851,64 dolari SUA – comision de gestiune, 1 188,26 dolari SUA – penalități.

Prin notificarea despre exercitarea dreptului de gaj nr. 156/05 din 28 mai 2015, expediată în adresa SRL „Gherafam”, acesteia din urmă i s-a comunicat despre obligația de a transmite benevol bunurile ipotecate prin contractul de ipotecă nr. IPO/IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, în posesia ÎCS „Prime Capital”, în termen de 20 de zile calendaristice, pentru înstrăinarea ulterioară a acestora în scopul stingerii datoriilor acumulate de SRL „Gherafam”.

În termenul acordat, datoria nu a fost achitată de către debitor și nici bunurile nu au fost transmise în posesia companiei creditoare de către debitorul ipotecar.

La data de 01 iunie 2015 ÎCS „Prime Capital” a înregistrat în Registrul bunurilor imobile la Oficiul Cadastral Teritorial Chișinău, preavizul privind

exercitarea dreptului de ipotecă nr. 156/05, care indică că aceasta i-a acordat debitorului ipotecar un termen de 20 zile pentru transmiterea benevolă în posesie a bunurilor ipotecate.

Astfel, ÎCS „Prime Capital” a înștiințat SRL „Gherafam” despre neexecutarea contractului de împrumut și obligația exercitării dreptului de ipotecă. Totodată, între părți au fost duse numeroase tratative în privința stingerii datoriilor existente în mod benevol, însă soldate fără succes.

Potrivit pct. 4.3.3 din contractul de ipotecă nr. IPO/IMM/106/11/2011 din 02 noiembrie 2011, în cazul neachitării împrumutului, dobânzilor, penalităților și altor sume aferente împrumutului în modul și termenele stabilite de contractul de împrumut, de către împrumutat, creditorul ipotecar are dreptul să exercite dreptul de ipotecă asupra imobilului conform legislației în vigoare.

Conform art. 36 alin. (1) din Legea cu privire la ipotecă, debitorul ipotecar, cât și celelalte persoane care locuiesc în imobilul ipotecat sînt obligate să elibereze bunul ipotecat la data intrării în vigoare a acordului de executare benevolă, semnat între creditorul ipotecar și debitorul ipotecar, dacă părțile nu au stabilit un alt termen, sau la momentul rămîinerii definitive a ordonanței judecătorești ori, după caz, a hotărîrii judecătorești – în cazul executării forțate a dreptului de ipotecă, sau la data indicată în notificare și preaviz conform art.31 – în cazul executării dreptului de ipotecă în temeiul contractului de ipotecă investit cu formulă executorie.

În aceste condiții, instanța de recurs remarcă drept corectă decizia Curții de Apel Chișinău în privința admiterii cererii de chemare în judecată a ÎCS „Prime Capital” împotriva SRL „Gherafam” cu privire la exercitarea dreptului de ipotecă.

Nu poate fi reținut argumentul recurentului Gherastovschi Evghenii cu privire la încălcarea procedurii de citare legală a dînsului în cadrul examinării cauzei în instanța de apel, deoarece materialele dosarului atestă citarea recurentului Gherastovschi Evghenii, și anume avizul de recepție a corespondenței (f.d. 77, Vol. II), potrivit căruia citația împreună cu cererea de apel motivată expedită la adresa SRL „Gheradita”, această adresă fiind indicată ca domiciliu și de către Gherastovschi Evghenii în cererea de amânare a ședinței de judecată (f.d. 98, Vol. II), au fost recepționate sub semnătură.

Iar faptul că a depus cerere cu privire la amânarea examinării cauzei, așteptându-se la admiterea acesteia, nu constituie temei pentru admiterea prezentului recurs. Mai mult ca atât, examinarea cauzei a fost amînată de mai multe ori la cererile SRL „Gherafam”.

Din considerentele menționate și avînd în vedere faptul că decizia recurată este întemeiată și legală, iar temeiurile invocate de către recurenți sunt neîntemeiate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a resping recursurile declarate de către SRL „Gherafam” și Gherastovschi Evghenii și a menține decizia din 12 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se resping recursurile declarate de către Societatea cu Răspundere Limitată „Gherafam” și Gherastovschi Evghenii.

Se menține decizia din 12 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de către Societatea cu Răspundere Limitată „Gherafam” împotriva Întreprinderii cu Capital Străin „Prime Capital” Societate cu Răspundere Limitată, intervenienți accesorii Societatea cu Răspundere Limitată „Nobel-Grup”, Societatea cu Răspundere Limitată „Gheradita”, Gherastovschi Evghenii și Gherastovschi Iurii cu privire la declararea nulității contractului de împrumut, a acordurilor adiționale la contract, contractului de ipotecă și a contractelor de fidejusiune, și la cererea de chemare în judecată depusă de către Întreprinderea cu Capital Străin „Prime Capital” Societate cu Răspundere Limitată împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Gherafam” cu privire la exercitarea dreptului de ipotecă,

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Dumitru Visternicean

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu